

Πληροφορία & Κοινωνικά Δίκτυα: Η ιστορία του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας ενάντια στην ιστορία της εξέλιξης του Παγκόσμιου Ιστού

Αρχοντούλα Καψή, Δικηγόρος, Υπ.Διδάκτωρ Τμ. Νομικής Α.Π.Θ

Ιστορία της Πληροφορίας:
Σημεία αναφοράς από τον πάπυρο στο ηλεκτρονικό έγγραφο

Διεπιστημονικό Συνέδριο
24 - 25 Μαΐου 2013
Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Εισαγωγικά

Ο Παγκόσμιος Ιστός (World Wide Web)

- μέρος του Διαδικτύου
- εύκολη και γρήγορη ανάκτηση του τεράστιου όγκου πληροφοριών
- αλλαγές στον τρόπο δημιουργίας, αποθήκευσης της πληροφορίας και στον τρόπο διάδοσης και μετάδοσής της
- κοινωνική δικτύωση

Οι πρώτες μορφές διαδικτυακής επικοινωνίας

- 1960: ARPANET

- στόχος η δημιουργία ενός ασφαλούς δικτύου επικοινωνίας το οποίο δεν θα κατέρρεε σε περίπτωση πυρηνικής επίθεσης του εχθρού
- επέτρεπε τον διαμοιρασμό δεδομένων μεταξύ των απομακρυσμένων υπολογιστών-κόμβων
- πρώτη μορφή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για ερευνητές
- χρησιμοποιεί το πρωτόκολλο NCP (Network Control Protocol)

Οι πρώτες μορφές διαδικτυακής επικοινωνίας

- 1970
 - Το δίκτυο ARPANET εξαπλώνεται στην ακαδημαϊκή κοινότητα
 - ανάγκη για δημιουργία νέου πρωτοκόλλου → Internet Protocol (IP) → διασύνδεση ανόμοιων δικτύων και ομοιόμορφη διακίνηση δεδομένων και πληροφοριών μεταξύ αυτών
 - Ο όρος Internet (Διαδίκτυο) ακούγεται για πρώτη φορά
 - Δημιουργία πρωτοκόλλου για τον έλεγχο της μετάδοσης των δεδομένων → Transmission Control Protocol (TCP)
 - Από τον συνδυασμό των δύο δημιουργείται έτσι το πρωτόκολλο TCP/IP
 - Η εισαγωγή της κοινωνίας της πληροφορίας στον αναλογικό κόσμο είναι πλέον γεγονός

Οι πρώτες μορφές διαδικτυακής επικοινωνίας

- 1980:

- ❖ Το δίκτυο ARPANET, χωρίζεται σε δύο τμήματα:

- στο MILNET για στρατιωτικές χρήσεις, και
- στο νέο ARPANET για χρήση αποκλειστικά ακαδημαϊκή και συνέχιση της έρευνας στη δικτύωση.

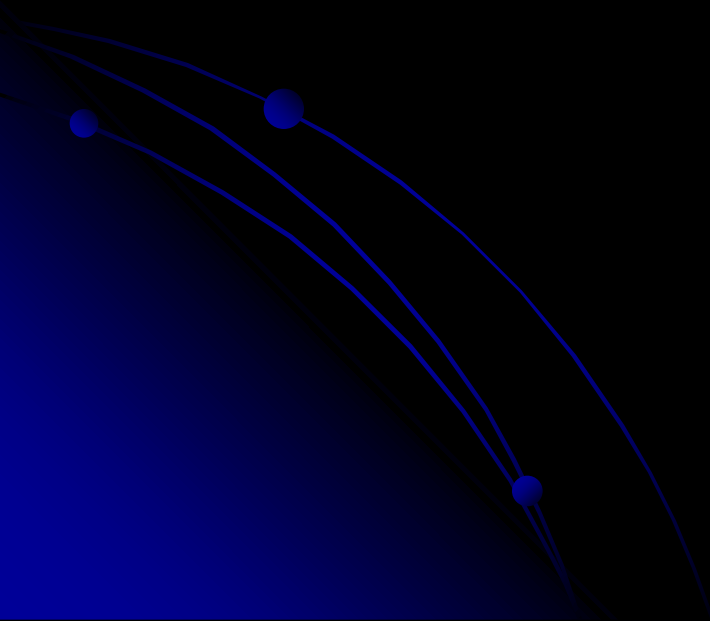
- ❖ Τρία νέα δίκτυα :

- BITNET (Because It`s Time Network),
- CSNET (Computer Science Network) και
- NSFnet (National Science Foundation Network)

- ❖ Το TCP/IP ορίζεται ως το προτιμότερο για την λειτουργία του Internet

Οι πρώτες μορφές διαδικτυακής επικοινωνίας

- 1990:
 - το ARPANET καταργείται
 - το Internet αρχίζει να γίνεται ευρέως γνωστό.

Η εμφάνιση του Παγκόσμιου Ιστού και η μετεξέλιξή του

- Παγκόσμιος Ιστός (World Wide Web) :
έμπνευση και δημιουργία του Βρετανού
ερευνητή Tim Berners-Lee το 1989

→ βασίζεται στα εξής κύρια στοιχεία:

- α) στο Uniform Resource Locator (URL)
- β) HyperText Transfer Protocol (HTTP),
- γ) HyperText Markup Language (HTML)

Η εμφάνιση του Παγκόσμιου Ιστού και η μετεξέλιξή του

- Web 1.0

→ ο χρήστης έχει απλά την δυνατότητα να αναζητήσει την πληροφορία και να την διαβάσει μέσα από ιστοσελίδες

→ Ο χρήστης δεν δύναται να συνεισφέρει στο περιεχόμενο των ιστοσελίδων που εμφανίζονται στην οθόνη του

Η εμφάνιση του Παγκόσμιου Ιστού και η μετεξέλιξή του

- 2004 : Web 2.0

→ όραμα για μία δεύτερη γενιά υπηρεσιών που βασίζονται στο Διαδίκτυο, οι οποίες επικεντρώνονται στην ηλεκτρονική (online) συνεργασία των χρηστών

- Οι αλλαγές του Web 2.0 για το Διαδίκτυο :

→ αλληλεπίδραση και διάδραση των χρηστών τόσο με το περιεχόμενο όσο και με άλλους χρήστες

→ η επικοινωνία είναι πλέον αμφίδρομη

→ νέα διάσταση και αξία στην πληροφορία

→ παραγωγή ενός πλουσιότερου και δυναμικότερου περιεχομένου

- χαρακτηριστικές εφαρμογές :

- Ηλεκτρονικά (Online) κοινωνικά μέσα –δίκτυα

- wiki's

- ιστολόγια (blogs)

Η έννοια των κοινωνικών δικτύων

- **«κοινωνικά δίκτυα» : διαδικτυακές τεχνολογικές «πλατφόρμες»**
 - διαμοιρασμός περιεχομένου και πληροφοριών
 - προωθούν την ανάπτυξη ενός συνόλου (επικοινωνιακών, κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών, κ.ά) σχέσεων μεταξύ ανθρώπων ή άλλων κοινωνικών ομάδων

Διαφορά όρων:

- **“social media” (μέσα κοινωνικής δικτύωσης):**
εργαλεία μετάδοσης και διαμοιρασμού της πληροφορίας και των δεδομένων μεταξύ των χρηστών
π.χ ιστολόγια (blogs), videocasts, wiki’s κ.ά.
- **“social networks” (ψηφιακά κοινωνικά δίκτυα) :**
δημιουργία και λειτουργία (ψηφιακών) κοινοτήτων για την ανάπτυξη (διαδικτυακών) δεσμών και σχέσεων επικοινωνίας ατόμων ή ομάδων με κοινά χαρακτηριστικά, ιδέες, ενδιαφέροντα ή άλλα στοιχεία
π.χ facebook, twitter, linkedin, κ.ά.

Η ιστορική εξέλιξη των κοινωνικών δικτύων

- **1990: γενικές διαδικτυακές κοινότητες, κάτι σαν τα σημερινά ιστολόγια**

Π.χ “Theglobe.com” (1994), “GeoCities” (1994), “Tripod.com” (1995)

→ 1997: SixDegrees.com

- **1990 – 2001 : διαδικτυακές κοινότητες για επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών**

➤ **προφίλ, λίστα με φίλους**

Π.χ “AsianAvenue.com”, “blackplanet.com ” και “MiGente.com”

➤ **διαχωρίζονται ανάλογα με το αντικείμενο ενδιαφέροντος των χρηστών**

Π.χ *LinkedIn, Visible Path, Xing, Care2, Couchsurfing, κ.ά.*

→ *MySpace, HiFive*

➤ **διογκώνεται το περιεχόμενο που δημιουργούν οι χρήστες**

Π.χ *Flickr.com, Youtube, Instant messaging, blogs κ.ά.*

- **2004 : άνθιση των κοινωνικών δικτύων → Facebook**

Οι αλλαγές που επέφερε ο Νέος Παγκόσμιος

Ιστός για το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας

- ✓ εξομοίωση του πνευματικού έργου με την πληροφορία
- ✓ ταχύτατη διάδοση και διαμοιρασμός των έργων
- ✓ νέες δυνατότητες αναπαραγωγής, διανομής, ανταλλαγής και εν γένει εκμετάλλευσης
- ✓ η ισορροπία των αντικρουόμενων συμφερόντων διασαλεύτηκε
- ✓ νέοι κίνδυνοι για τα συμφέροντα των δημιουργών
- ✓ αδυναμία ελέγχου των οικονομικών συμφερόντων των δημιουργών από κάποιον κρατικό ή άλλο οργανισμό
- ✓ δύσκολη η εύρεση της πηγής από την οποία επήλθε η προσβολή
- ✓ σύγχυση μεταξύ εννοιών δημόσιας και ιδιωτικής χρήσης
- ✓ σχετικοποίηση μεταξύ των βασικών χρήσεων και εξουσιών επί των έργων
- ✓ δυσκολία εύρεσης του τελικώς εφαρμοστέου δικαίου

Η σχέση εξάρτησης μεταξύ πνευματικής ιδιοκτησίας και τεχνολογίας μέσα από την ιστορία

● Αρχαιότητα & Μεσαίωνας

- Έλλειψη νομοθεσίας που να προστατεύει το πνευματικό έργο
- Μικρές δυνατότητες για εκμετάλλευση των έργων
- «προστασία» του πνευματικού έργου μέσα από την προσφορά τιμήματος για την απόκτηση του έργου ή βραβείων
- κοινωνική αποδοκιμασία προς κάθε μορφή αντιγραφής ή παραποίησης των έργων
- Κίνα 11ο αιώνας μ.Χ : το πρώτο νομοθετικό κείμενο για την πνευματική ιδιοκτησία
- εφεύρεση και ανάπτυξη της τυπογραφίας και της χαρακτηριστικής (15ος αιώνας)
 - αναγνώριση και προστασία του δικαιώματος του πνευματικού δημιουργού
 - προνόμια

● Αγγλία, 1709 : Ο πρώτος ουσιαστικός νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία

● Γαλλική Επανάσταση : το πρώτο πλήρες νομοθετικό κείμενο

- ο Νόμος του 1791 (Le Chapelier)
- ο Νόμος του 1793 (Lanakai)

● 1878 : Association Littéraire Internationale

● 1886 : Διεθνής Σύμβαση της Βέρνης (τελευταία αναθεώρηση το 1971 στο Παρίσι)

● 1961 : Διεθνής Σύμβαση της Ρώμης

→ Παραγωγοί φωνογραφημάτων & ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί μπαίνουν για πρώτη φορά στον κύκλο των δικαιούχων

Η σχέση εξάρτησης μεταξύ πνευματικής ιδιοκτησίας και τεχνολογίας μέσα από την ιστορία

- **1996** : γίνεται η πρώτη ιστορική προσπάθεια επίλυσης των προβλημάτων για την πνευματική ιδιοκτησία στο νέο ψηφιακό περιβάλλον

→ Συνθήκες Internet

- **WIPO WTC (World Copyright Treaty)**
 - ✓ συμπλήρωσε τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης και
 - ✓ την προσάρμοσε στο ψηφιακό περιβάλλον
- **WIPO WPPT (WIPO Performances and Phonograms Treaty)**
 - ✓ αναγνωρίζεται για πρώτη φορά σε διεθνή σύμβαση το ηθικό δικαίωμα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών

“Το Κοινοτικό κεκτημένο”

- Οδηγία 91/250 (κωδ. Οδηγία 2009/24/ΕΚ) για τη νομική προστασία των προγραμμάτων Η/Υ
- Οδηγία 96/9 για τις βάσεις δεδομένων
- Οδηγία 92/100 για το δικαίωμα εκμίσθωσης και δανεισμού & ορισμένα συγγενικά δικαιώματα (ήδη Οδηγία 2006/115)
- Οδηγία 93/83 για τις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις
- Οδηγία 2001/84 για το δικαίωμα παρακολούθησης υπέρ του δημιουργού ενός πρωτοτύπου έργου τέχνης
- Οδηγία 93/98 (ήδη Οδηγία 2006/116/ΕΚ) για την εναρμόνιση της διάρκειας προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενών δικαιωμάτων
- Οδηγία 2001/29/ΕΚ για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας

Οδηγία 2001/29/ΕΚ

- *πραγματεύεται βασικές αρχές της πνευματικής ιδιοκτησίας*
- *εισάγει μία σειρά εξαιρέσεων και περιορισμών υπό το πρίσμα του νέου ψηφιακού περιβάλλοντος*
- *προβλέπει την υποχρέωση των κρατών μελών για παροχή έννομης προστασίας έναντι δραστηριοτήτων που στοχεύουν στην εξουδετέρωση τεχνολογικών μέτρων τα οποία προορίζονται για την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού*
- *ορόσημο της εναρμόνισης της πνευματικής ιδιοκτησίας στο νέο ψηφιακό περιβάλλον*

Συμπερασματικά

- ❖ Η προσπάθεια για άμεση επίλυση των προβλημάτων συνεχίζει μέχρι και σήμερα
 - Συνθήκη ACTA (*Anti counterfeiting Trade Agreement*)
 - S.O.P.A
 - P.I.P.A.
- ❖ Πολύπλοκη φύση του διαδικτύου → πολύπλοκη σχέση συμφερόντων
- ❖ Η ισορροπία αφορά στον συνδυασμό πολλών βασικών αρχών δικαίου και προστασίας του ανθρώπου στο νέο ψηφιακό περιβάλλον
- ❖ Δυσκολία του προβλήματος εναρμόνισης των δύο πλευρών
- ❖ Charles Clark “*Η απάντηση στη μηχανή είναι η μηχανή*”

Ευχαριστώ!

Αρχοντούλα Καψή, Δικηγόρος, Υπ.Δρ. Τμ.Νομικής Α.Π.Θ
Contact info: arkapsi@gmail.com